FONDUL SOCIAL EUROPEAN PLUS

Această fișă informativă prezintă Fondul social european Plus (FSE +) și istoria sa. Aici se explică modul în care Fondul social european, instituit inițial pentru a îmbunătăți oportunitățile de ocupare a forței de muncă, a fost revizuit, reflectând evoluțiile situațiilor economice și de ocupare a forței de muncă de la nivel național și evoluția priorităților politice ale UE, cum ar fi tranziția verde și cea digitală. În prezent, FSE + este principalul instrument al UE de sprijinire a ocupării forței de muncă și a incluziunii sociale în UE.

TEMEI JURIDIC

— Articolul 46 litera (d), articolul 149, articolul 153 alineatul (2) litera (a), articolul 164, articolul 175 alineatul (3) și articolul 349 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.

OBIECTIVE

Fondul social european Plus (FSE+) are scopul de a atinge niveluri ridicate de ocupare a forței de muncă și o protecție socială echitabilă și să dezvolte o forță de muncă rezilientă și calificată, pregătită pentru tranziția către o economie verde și digitală. Scopul său este de a promova mobilitatea forței de muncă, educația și incluziunea socială, precum și de a construi societăți favorabile incluziunii și bazate pe coeziune, capabile să eradicheze sărăcia. Aceasta vine în continuarea Fondului social european preexistent și include principiile stabilite în Pilonul european al drepturilor sociale.

REALIZĂRI

A. Perioadele de programare anterioare

Fondul social european (FSE) a fost primul fond structural european. În primii ani, până în 1970, acesta rambursa statelor membre 50 % din costurile pentru formarea profesională și indemnizațiile de reinstalare acordate lucrătorilor afectați de restructurarea economică. În total, peste două milioane de persoane au fost sprijinite de-a lungul acestei perioade. În 1971, Decizia 71/66/CEE a Consiliului a majorat substanțial resursele fondului, iar în 1983, o nouă reformă a reorientat fondul către șomajul în rândul tinerilor și ajutarea celor mai defavorizate regiuni. Prin includerea în Tratatul de instituire a Comunității Europene a obiectivului de coeziune economică și socială în cadrul Comunității, Actul unic european (1986) a pregătit terenul pentru o reformă cuprinzătoare ce urmărea să introducă o abordare coordonată în gestionarea fondurilor structurale. Tratatul de la Maastricht a extins domeniul de aplicare al FSE, incluzând „[adaptarea] la transformările industriale și la evoluția sistemelor de producție". Între 1994 și 1999, finanțarea alocată pentru coeziunea economică și socială s-a dublat.

În contextul Agendei 2000, cadrul general al fondurilor structurale pentru perioada de programare 2000-2006 a fost simplificat. FSE, căruia îi era alocat un buget de

60 de miliarde EUR, trebuia să contribuie atât la politica de coeziune, cât și la punerea în aplicare a Strategiei europene privind ocuparea forței de muncă (3.6.3). De asemenea, a cofinanțat inițiativa comunitară EQUAL, care viza proiecte inovatoare transnaționale de combatere a discriminării și a defavorizării de pe piața muncii.

În perioada de programare 2007–2013, au fost menținute doar trei fonduri structurale: FSE, Fondul european de dezvoltare regională (FEDR) și Fondul de coeziune. Împreună, acestea aveau obiective precum convergența (căreia i-au fost alocate 81,5 % din resurse), competitivitatea regională și ocuparea forței de muncă (16 % din resurse) și cooperarea teritorială (2,5 % din resurse).

Resursele din fondurile structurale sunt alocate statelor membre pe baza unei formule care ia în calcul populația (și densitatea acesteia), prosperitatea regională, șomajul și nivelul de educație. Formula este negociată de statele membre în același timp cu bugetul pe termen lung al UE, cadrul financiar multianual (CFM), aferent unei anumite perioade. Una dintre principalele caracteristici ale fondurilor structurale este principiul adiționalității, în virtutea căruia statele membre nu pot folosi fondurile structurale pentru a înlocui cheltuielile interne pe care oricum le-ar fi programat.

B. Perioada de programare 2014–2020

1. Cinci fonduri structurale reglementate de norme comune

Cele cinci fonduri structurale și de investiții europene pentru perioada de programare 2014–2020, și anume FEDR, FSE, Fondul de coeziune, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime, au fost reglementate de norme comune stabilite în Regulamentul privind dispozițiile comune. Reglementări suplimentare specifice fiecărui fond au definit domeniile de intervenție și alte aspecte specifice. Regulamentul din 2013 privind FSE a stabilit misiunile FSE, domeniul de sprijin al acestuia, dispoziții specifice și tipurile de cheltuieli eligibile pentru asistență.

Având un buget de 74 de miliarde EUR, FSE a cofinanțat programe operaționale naționale sau regionale care s-au desfășurat pe durata de șapte ani a CFM 2014–2020 și au fost propuse de statele membre și aprobate printr-o decizie a Comisiei.

Acesta se concentra pe patru obiective tematice:

— promovarea locurilor de muncă sustenabile și de calitate și sprijinirea mobilității forței de muncă;

— promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei și a discriminării;

— investiții în educație, formare și formare profesională pentru competențe și învățare pe tot parcursul vieții;

— consolidarea capacității instituționale a autorităților publice și a părților interesate și o administrație publică eficientă.

În perioada 2014–2020, rolul FSE a fost consolidat prin introducerea unei cote minime obligatorii din punct de vedere juridic de 23,1 % din totalul fondurilor pentru coeziune. În fiecare an, fondul a ajutat în jur de 10 milioane de persoane să își găsească un loc de muncă sau să își îmbunătățească competențele astfel încât să își poată găsi un loc de muncă în viitor.

2. Fondul social european și inițiativa „Locuri de muncă pentru tineri”

Regulamentul FSE include Inițiativa privind ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor. Pentru perioada 2021-2027, sprijină ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor în statele membre cu un buget de 11 miliarde EUR. Aceasta a fost finanțată din trei surse: alocările naționale din FSE, un buget specific al UE și cofinanțarea națională a cotei aferente FSE. Se adresează tinerilor care nu studiază, nu lucrează și cu un nivel scăzut de educație și formare (NEET).

3. COVID-19 și invadarea Ucrainei

În aprilie 2020, Comisia a lansat două pachete: Inițiativa pentru investiții ca reacție la coronavirus și Inițiativa plus pentru investiții ca reacție la coronavirus, în scopul mobilizării fondurilor structurale ale UE pentru a răspunde la criză. Parlamentul și Consiliul au adoptat rapid cele două propuneri. Nu au fost furnizate noi resurse financiare ale UE, dar a fost permisă flexibilitate în utilizarea resurselor necheltuite existente și redirecționarea acestora acolo unde era cea mai mare nevoie de ele, cu posibilitatea de a crește nivelurile de cofinanțare la 100 % pentru perioada 2020-2021. În mai 2020, Comisia a dat curs propunerii privind REACT-EU (Asistența de redresare pentru coeziune și teritoriile Europei), care a pus la dispoziție investiții suplimentare în valoare de 50,6 miliarde EUR prin FEDR, FSE și Fondul de ajutor european destinat celor mai defavorizate persoane (FEAD), 19,45 miliarde EUR fiind alocate FSE. Statele membre trebuiau să cheltuiască aceste resurse până la sfârșitul anului 2023. FSE a jucat un rol esențial în răspunsul imediat la criza provocată de COVID-19, prin sprijinirea serviciilor sociale, menținerea locurilor de muncă în sectoarele afectate, inclusiv prin scheme de șomaj tehnic, protejarea grupurilor vulnerabile și finanțarea salariilor personalului medical, a echipamentelor informatice și a echipamentelor individuale de protecție.

Pachetul privind Acțiunea de coeziune pentru refugiații din Europa (CARE) și pachetul CARE 2, ambele lansate în aprilie 2022, au adăugat o flexibilitate suplimentară politicii de coeziune pentru perioada 2014-2020, ținând seama de nevoia de a răspunde problemelor în materie de migrație generate de invadarea Ucrainei de către Rusia în februarie 2022.

C. Perioada de programare 2021-2027

1. Regulamentul privind dispozițiile comune 2021-2027

La 29 mai 2018, Comisia și-a publicat propunerea de Regulament privind dispozițiile comune (RDC) pentru perioada 2021-2027. RDC a fost modificat printr-o propunere a Comisiei la 14 ianuarie 2020 pentru a include Fondul pentru o tranziție justă, iar la 28 mai 2020, în urma izbucnirii pandemiei de COVID-19, au fost propuse modificări suplimentare la RDC. RDC a fost adoptat de Parlament și de Consiliu în a doua lectură în iunie 2021.

RDC stabilește normele financiare și dispozițiile comune pentru opt fonduri care fac obiectul gestiunii partajate, inclusiv FSE +, FEDR, Fondul de coeziune și Fondul pentru o tranziție justă. RDC nu se aplică însă componentei „Ocuparea forței de muncă și inovare socială” a FSE+, deoarece aceasta este sub gestiune directă și indirectă.

2. FSE+

La 2 mai 2018, Comisia și-a prezentat propunerea privind CFM 2021-2027, inclusiv o propunere de reînnoire a FSE+, alocându-i-se un buget de 101 miliarde EUR. FSE+ urma să reunească FSE, inițiativa „Locuri de muncă pentru tineri", FEAD, Programul Uniunii Europene pentru ocuparea forței de muncă și inovare socială (EaSI) și programul UE în domeniul sănătății. În contextul crizei provocate de pandemia de COVID-19, Comisia a anunțat un nou program separat în domeniul sănătății, care urmează să fie introdus în CFM 2021-2027, și anume programul EU4Health, astfel încât propunerea modificată de regulament privind FSE +, publicată la 28 mai 2020, nu a inclus programul de sănătate în domeniul său de aplicare. Parlamentul și Consiliul au convenit asupra textului în a doua lectură, iar actul final prin care se instituia FSE+ a fost semnat la 24 iunie 2021. Bugetul total alocat FSE+ este de aproape 99,3 miliarde EUR.

Obiectivele specifice ale FSE+ includ:

— sprijinirea ocupării forței de muncă, a mobilității lucrătorilor, a educației și a incluziunii sociale, inclusiv contribuind la eradicarea sărăciei, ceea ce la rândul său contribuie la atingerea obiectivelor Pilonului european al drepturilor sociale;

— sprijinirea creării de locuri de muncă în cadrul tranziției digitale și verzi prin îmbunătățirea sistemelor de educație și formare, în special dezvoltarea competențelor pentru tehnologiile generice esențiale și tranziția industrială;

— sprijinirea unor măsuri temporare în situații excepționale sau neobișnuite (de exemplu, finanțarea schemelor de șomaj tehnic fără să fie necesară combinarea acestora cu măsuri active sau asigurarea accesului la asistență medicală, inclusiv pentru persoanele care nu sunt direct vulnerabile pe plan socioeconomic).

Printre dispozițiile FSE+ se numără următoarele:

— toate statele membre trebuie să abordeze problema șomajului în rândul tinerilor în programele lor de cheltuieli; în statele membre în care numărul tinerilor care nu sunt încadrați profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare este peste media UE, un procent de 12,5 % din fond se va cheltui pentru combaterea șomajului în rândul tinerilor;

— un procent de cel puțin 25 % din buget trebuie să fie cheltuit pentru promovarea incluziunii sociale, inclusiv pentru integrarea resortisanților țărilor terțe;

— un procent de cel puțin 3 % din buget trebuie să fie cheltuit pentru ajutor alimentar și asistență materială de bază pentru cele mai defavorizate persoane;

— toate statele membre trebuie să aloce o proporție adecvată din resursele lor aferente FSE+ implementării Garanției europene pentru copii prin acțiuni țintite de combatere a sărăciei în rândul copiilor; statele membre în care nivelul de sărăcie în rândul copiilor este peste media UE trebuie să folosească cel puțin 5 % din resursele lor aferente FSE+ pentru a răspunde acestei probleme;

— trebuie să se aloce o finanțare adecvată pentru consolidarea capacităților partenerilor sociali și ale societății civile în statele membre și ar trebui să se aloce cel puțin 0,25 % din fond atunci când recomandările specifice fiecărei țări cer acest lucru;

— toate operațiunile ar trebui selectate și implementate în conformitate cu Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

Pentru a beneficia de finanțare în cadrul politicii de coeziune, fiecare stat membru trebuie să pregătească un acord de parteneriat. Acesta este un document pentru programarea investițiilor care stabilește planurile autorităților naționale privind modul de utilizare a FEDR, a FSE+, a Fondului de coeziune, a Fondului pentru o tranziție justă și a Fondului european pentru afaceri maritime, pescuit și acvacultură. El include alocarea financiară anuală orientativă pentru fiecare program.

În cadrul evaluării la jumătatea perioadei a politicii de coeziune din 2025, colegiuitorii au modificat, la 18 septembrie 2025, Regulamentul (UE) 2021/1057 de instituire a FSE + printr-un nou regulament pentru abordarea provocărilor strategice (Regulamentul (UE) 2025/1913). Acesta include noi priorități acoperite de FSE+, inclusiv capabilitățile de apărare, decarbonizarea industrială sau sprijinul acordat regiunilor limitrofe Rusiei, Belarusului și Ucrainei.

În noiembrie 2025, Comisia a lansat proiectul-pilot pentru inițiativa sa emblematică Garanția europeană de competențe, care urmărește să sprijine lucrătorii expuși riscului de șomaj în tranziția către ocuparea unui loc de muncă în sectoare strategice. Acesta este finanțat prin FSE +.

D. Perioada de programare 2028-2034

La 16 iulie 2025, Comisia a prezentat o propunere privind Fondul social european (FSE) ca parte a cadrului financiar multianual 2028-2034. Propunerea se axează pe inovarea socială, tranziția demografică și abordarea privațiunilor materiale. Acesta va crea sinergii cu noile planuri de parteneriat național și regional pentru a sprijini politicile sociale și de ocupare a forței de muncă. Noua propunere de buget prevede că, în loc să existe un pachet financiar specific dedicat FSE, cel puțin 14 % din PPNR ar trebui să fie dedicate cheltuielilor sociale. Colegiuitorii (Parlamentul European și Consiliul) discută în prezent propunerea.

1. Instrumente pentru integrarea pe piața muncii complementare FSE+

Fondul european de ajustare la globalizare (FEG) a fost creat pentru CFM 2007-2013, cu scopul de a veni în sprijinul lucrătorilor disponibilizați ca urmare a unor schimbări structurale în comerțul mondial, legate de globalizare. În timp ce FSE+ sprijină programe care vizează obiective pe termen lung legate de menținerea sau reintegrarea lucrătorilor pe piața muncii, FEG răspunde unor urgențe specifice, cum ar fi disponibilizările colective, intervenția fiind limitată în timp.

În contextul crizei economice și financiare din 2008, Regulamentul din 2006 privind FEG a fost modificat temporar în 2011 pentru a răspunde necesităților apărute în urma concedierilor generate de criză, oferind rate de cofinanțare cuprinse între 50 % și 65 %. Această modificare a fost preluată în Regulamentul din 2013 privind FEG pentru perioada 2014-2020, adăugând noi situații pentru acordarea sprijinului. Pentru perioada respectivă, a fost extins domeniul de aplicare pentru a include și persoanele care desfășoară activități independente, lucrătorii temporari și lucrătorii cu contracte pe perioadă determinată. În perspectiva unui eventual Brexit dur, Regulamentul privind FEG a fost modificat în 2019 pentru a ajuta lucrătorii și persoanele care desfășoară

activități independente din UE care și-ar fi pierdut locul de muncă dacă Regatul Unit s-ar fi retras fără un acord.

FEG revizuit pentru perioada de după 2020, propus în mai 2018 de către Comisie, a introdus o sumă anuală maximă de 200 de milioane EUR în afara plafoanelor CFM. Propunerea extinde domeniul de aplicare la lucrătorii care își pierd locul de muncă din cauza restructurărilor determinate de tranziția digitală și/sau verde și reduce pragul de activare a FEG de la 500 la 250 de concedieri, redus ulterior la 200 în actul final. În mai 2020, în cadrul Planului de redresare pentru Europa, Comisia a propus majorarea sumei maxime anuale. Parlamentul și Consiliul au convenit asupra textului în a doua lectură, iar actul final privind FEG a fost semnat în anul următor în aprilie. Bugetul anual inițial al FEG, în valoare de 210 milioane EUR pentru perioada 2021-2027, a fost redus la 35 de milioane EUR începând din 2024, în conformitate cu Regulamentul revizuit privind CFM. În aprilie 2025, Comisia a prezentat o nouă propunere de modificare a FEG în vederea sprijinirii nu numai a lucrătorilor disponibilizați, ci și a lucrătorilor afectați de strămutarea iminentă a locurilor de muncă din întreprinderile în curs de restructurare. Propunerea include și unele modificări ale procedurii de mobilizare a sprijinului economic. În prezent, este în curs de negociere de către colegiuitori, dar la începutul anului 2026 s-a ajuns la un acord politic cu privire la un FEG mai amplu care să sprijine lucrătorii.

ROLUL PARLAMENTULUI EUROPEAN

Influența Parlamentului European în ceea ce privește FSE a crescut de-a lungul timpului. În temeiul Tratatului de la Maastricht, Parlamentul trebuia să își dea avizul conform în ceea ce privește dispozițiile generale de reglementare a fondurilor. De la intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, adoptarea normelor generale face obiectul procedurii legislative ordinare. Parlamentul consideră că FSE este cel mai important instrument al UE pentru combaterea șomajului. De aceea, a pledat întotdeauna pentru gestionarea sa eficientă, solicitând simplificarea legislației și a procedurilor, pentru a îmbunătăți eficacitatea și calitatea asistenței acordate prin FSE.

Parlamentul a extins treptat domeniul de aplicare al FSE pentru a include eforturile de combatere a inegalităților de gen, a discriminării și a excluziunii sociale, prin înlesnirea accesului categoriilor vulnerabile la locuri de muncă. Parlamentul a sprijinit propunerea Comisiei privind contribuția FSE la soluționarea crizei economice și, în rezoluția sa din octombrie 2010 referitoare la viitorul FSE, a solicitat consolidarea FSE, acesta fiind principalul vector care contribuie la realizarea obiectivelor Strategiei Europa 2020.

Datorită Parlamentului, în perioada de programare 2014-2020, FSE a reprezentat 23,1 % din finanțarea totală a UE destinată politicii de coeziune și un procent de 20 % din alocarea din FSE atribuită fiecărui stat membru urma să fie consacrat incluziunii sociale.

În rezoluția sa din iulie 2016 referitoare la refugiați, Parlamentul a solicitat punerea la dispoziție a FSE pentru măsuri de facilitare a integrării refugiaților pe piețele forței de muncă din UE, integrarea profesională fiind o piatră de temelie a incluziunii sociale. Comisia a ținut seama de aceste preocupări în propunerea sa privind FSE+ pentru perioada 2021-2027, adăugând o referire specifică la migranți și la integrarea lor pe piețele muncii printre obiectivele FSE+.

În plus, în ceea ce privește FSE+ pentru perioada 2021-2027, amendamentele Parlamentului includ alocarea mai multor fonduri specifice pentru ajutorul alimentar și material, o finanțare adecvată pentru consolidarea capacităților partenerilor sociali și garanții prin care să se asigure că proiectele finanțate din fondurile UE respectă pe deplin drepturile fundamentale.

În rezoluția sa din martie 2025 referitoare la FSE+ post-2027, Parlamentul a solicitat un FSE+ solid, consolidat și separat în perioada de programare 2028-2034, cu o creștere importantă și justificată a bugetului FSE+. Aceeași solicitare este susținută în mai multe rezoluții ca urmare a propunerii Comisiei privind noul buget multianual, de exemplu, rezoluția din martie 2026 referitoare la semestrul european. Un raport intermediar referitor la propunerea privind cadrul financiar multianual pentru perioada 2028-2034 este în prezent în curs de dezbatere în cadrul Comisiei pentru bugete a Parlamentului. În avizul său referitor la raportul intermediar referitor la propunerea privind CFM, Comisia pentru ocuparea forței de muncă și afaceri sociale își exprimă îngrijorarea cu privire la o reducere a cheltuielilor sociale în termeni reali, reiterează apelul pentru un FSE + de sine stătător și solicită majorarea bugetului pentru acest fond. Parlamentul solicită, de asemenea, statelor membre să aloce cel puțin 15 % din resursele lor provenind din FSE + pentru acțiuni specifice vizând locuri de muncă de calitate pentru tineri și educație profesională.

Această fișă informativă este realizată de Departamentul tematic pentru transport, ocuparea forței de muncă și afaceri sociale al Parlamentului European. Pentru mai multe informații, vă rugăm să consultați site-ul Comisiei pentru ocuparea forței de muncă și afaceri sociale.

Cecilia NAVARRA
04/2026